

міжнародної підтримки. Чи буде він існувати як окреме міжнародне об'єднання, чи його фундамент базуватиметься на окремих двосторонніх безпекових угодах між Україною і кожним з наших ключових союзників – питання практичного діалогу і узгодження позицій з нашими західними партнерами [4].

Список використаних джерел

1. Ясен П. Гарантії безпеки для України: правове забезпечення та реальний зміст. URL: https://ukrainepravo.com/editor_column/donum-auctoris/garantiyi-bezpeky-dlya-ukrayiny-pravove-zabezpechennya-ta-realnyu-zmist/

2. Жар В. Гарантії безпеки для України: аналіз міжнародного досвіду. URL: <https://analytics.intsecurity.org/security-guarantees-ukraine/>

3. Демченко О. Гарантії безпеки від G7. Реальний успіх України. URL: https://lb.ua/world/2023/07/12/564973_garantii_bezpeki_vid_g7_realniy.html

4. Жовтенко Т. Головна «безпекова гарантія». URL: <https://dif.org.ua/article/golovna-bezpeкова-garantiya>

*Дмитренко Дмитро Юрійович,
студент 101 навчальної групи МСЕ
навчально-наукового інституту № 2
Національної академії внутрішніх справ*

*Науковий керівник:
Пендюра Максим Миколайович,
завідувач кафедри теорії держави та права
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент*

ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ

Дані тези присвячені огляду особливостей механізму запобігання та протидії домашньому насильству в державах Європи та Північної Америки. Проаналізуємо, які з практик доцільно застосовувати в Україні з урахуванням її правової системи. Однією з основних цілей держави є захист прав та свобод громадян. Очевидно, домашнє насильство посягає на цілий ряд основоположних прав і свобод людини. Нині це одна із глобальних проблем, для вирішення якої міжнародна спільнота докладає чимало зусиль. Кожна держава у різний спосіб шукає засоби протидії та запобігання домашньому

насильству і має власний досвід боротьби із цим негативним явищем. Однак невирішених проблем у сфері протидії домашньому насильству залишається досить багато.

Тому дослідження кращого закордонного досвіду для імплементації його в майбутньому у національну систему є достатньо актуальним станом на сьогодні.

У межах цього дослідження, звичайно, неможливо розглянути всі особливості протидії домашньому насильству в кожній державі, тому хотілося б звернути увагу на головні напрямки роботи у сфері протидії насильству в сім'ї та допомоги постраждалим від нього в окремих державах Європи, Північної Америки, а також та Австралії.

Цікавою практикою в Польщі є процедура протидії домашньому насильству різними державними структурами, яка отримала назву «Блакитні картки». Така процедура може бути ініційована поліцією, вчителями, медичними працівниками, представниками органів місцевого самоврядування та представниками закладів соціальної допомоги. Слід зазначити, що найчастіше процедура ініціюється за зверненням працівниками медичних установ [1, с. 4]. Поліцейський/поліцейська, прибувши за викликом на інцидент, зобов'язаний/а заповнити частину А «Блакитної картки», в якій містяться основні деталі правопорушення. Частина картки, в якій викладено контакти установ та куди можна звернутися по допомогу, залишається в потерпілої особи. Відповідно це дає можливість поінформувати постраждалих про способи отримання юридичного захисту, про організації та установи, що надають допомогу різного типу. Далі поліцейський/а передає відомості до міждисциплінарного комітету, який приймає рішення про графік відвідування постраждалої правоохоронцями. Проте недоліком є те, що для передачі початкової документації членам команди передбачається 10 днів, що власне може сповільнити процедуру реагування. Після аналізу поточної ситуації поліцейський/а може прийняти рішення про звернення до прокурора. Процедура «Блакитної картки» вважається завершеною, коли контролюючі органи, провівши аналіз ситуації, вирішують, що в сім'ї вже не спостерігаються інциденти насильства і є достатні підстави вважати, що будь-яка загроза для потерпілої особи відсутня. У Польщі також діє «блакитна лінія». Це лінія допомоги, яка працює цілодобово, і за її допомогою можна невідкладно повідомити поліцію про домашнє насильство, внаслідок чого поліція разом з прокуратурою негайно вчинятимуть дії щодо усунення загрози.

У Великій Британії так званий «Закон Клер» запроваджує актуальну практику взаємодії правоохоронних органів з громадою в подоланні проблеми домашнього насильства. Особа може звернутися в поліцію, щоб з'ясувати, чи має партнер «насильницьке минуле». Отримавши такий запит, поліція зобов'язана провести спеціальну перевірку та за її результатами поінформувати заявника/заявницю [2, с. 84]. Така практика є досить логічною, і їй притаманний превентивний характер, оскільки отримавши результати перевірки, особа зможе заздалегідь дізнатися про «насильницьке минуле»

свого партнера. Справи про домашнє насильство розглядає місцевий суд (магістратський суд). Серед можливих рішень за результатом розгляду справи є штраф, проходження курсу реабілітації, утримання під вартою. До спеціальних обмежень належать рішення про заборону контактів кривдника з постраждалою, недопуск його до сімейного помешкання строком до 28 діб.

Щодо Німеччини, то в цій державі особа, яка вчинила домашнє насильство, зобов'язана залишити помешкання на строк до 10 діб, а також не підходити до постраждалої особи ближче ніж на певну відстань. Протягом цього періоду постраждала особи має відвідати лікаря, щоб засвідчити наявність тілесних ушкоджень, якщо такі є, після чого, звернутися до найближчого суду із заявою. Варто підкреслити, що суди розглядають такі справи досить оперативно. Також, якщо прибутки постраждалої особи від насильства невеликі чи в неї загалом немає можливості себе забезпечувати, особа може розраховувати на державну допомогу. Вважаю таку практику позитивною та вартою уваги, оскільки досить часто трапляються випадки, коли постраждалі не повідомляють про вчинення домашнього насильства через фінансову залежність від кривдника. Що більше, поліція також уповноважена ініціювати заборону проживання в певному населеному пункті або на певній території особі, яка протягом понад 3 місяці повторно вчиняє домашнє насильство. Окрім цього, можливе застосування заборони наближення, зустрічей між сторонами, а також їхньої комунікації, що охоплює комунікацію факсом, електронною поштою, текстовими повідомленнями, та інших форм переслідування [3, с. 55–56].

На сьогодні Сполучені Штати Америки є державою з чітко напрацьованими механізмами протидії домашньому насильству, а тому її варто розглянути як приклад для запозичення позитивного досвіду у даній сфері. Позитивною рисою законодавства США є передбачення в законодавстві декількох видів охоронного ордеру: надзвичайного охоронного, тимчасового охоронного та постійного охоронного. При цьому «надзвичайний охоронний ордер видається суддею особі, якщо є потреба при зверненні останньої до поліції, коли ще не відбулося судового засідання й немає можливості його терміново провести (наприклад, у нічний час). Тимчасовий охоронний ордер видається особі за її зверненням до суду за наявності підстав на термін від 14 до 21 дня. У свою чергу, постійний охоронний ордер видається після тимчасового охоронного ордеру під час проведення судового розгляду, де на відміну від процедури видання тимчасового ордеру участь винної особи обов'язкова. Вислухавши потерпілу особу та обвинувачену в насильстві в сім'ї особу, суддя за наявності підстав може продовжити дію ордеру до 2 років» [4, с. 163]. Варто підкреслити, що охоронний ордер передбачає низку обмежень і зобов'язань для особи, яка вчинила домашнє насильство. Серед цих зобов'язань слід виокремити наступні: надання виняткового права володіння житлом особі, яка стала постраждалою від насильства в сім'ї; грошова підтримка (зобов'язує відповідача виплачувати грошове утримання неповнолітнім дітям, які перебувають на піклуванні у позивачки); відшкодування збитків (зобов'язує відповідача відшкодувати збитки, що були

завдані насильством); заборона входу (якщо відповідач створює загрозу безпеці позивача чи дітей, йому забороняється входити і залишатися в оселі) [5, с. 64]. Таким чином, наявність можливості отримання потерпілою надзвичайного та тимчасового охоронного ордеру до моменту розгляду справи в суді є важливою гарантією безпеки потерпілої від насильства в сім'ї та сприяє попередженню не лише адміністративних правопорушень у майбутньому, але й кримінальних. Також у США діють понад 200 спеціалізованих судів, які займаються виключно справами про домашнє насильство. Дослідження показують, що такі суди розглядають справи більш ефективно, підвищують рівень законслухняної поведінки з боку порушників закону, призначають більш суворе покарання й виносять більший відсоток обвинувальних вироків. «При цьому Відділ боротьби з насильством над жінками при Міністерстві юстиції США займається спеціальною програмою, яка називається Ініціатива суддівського наставництва. У межах цієї програми було визначено кращі судді, які можуть допомогти іншим розробити власні програми. Як наставники, ці судді діляться своїми знаннями та досвідом, приймаючи в себе представників інших судів і встановлюючи зв'язки між судами з метою впровадження передових методів роботи, удосконалення порядку судочинства, переймання відповідних програм і покращення можливостей судової системи штату щодо ефективного реагування в таких складних справах» [5, с. 64].

Також слід звернути увагу на систему заходів протидії домашньому насильству в Канаді. Канада ще з 1997 р. розпочала політику «нульової терпимості» у цій сфері. Відповідно до неї жоден випадок не має уникнути уваги та покарання. У Канаді відсутній федеральний закон з протидії домашньому насильству, який би поширювався на всю територію країни. У чотирьох провінціях діє окреме законодавство з протидії цьому негативному явищу. На особливу увагу заслуговує система негайного реагування на випадки домашнього насильства (Domestic Violence Emergency Response System – DVERS). Постраждали особи на безоплатній основі отримують портативну апаратуру, за допомогою якої можна подати сигнал про небезпеку, який передається до поліції як дзвінок надзвичайної важливості. Слід підкреслити, що DVERS стала першою системою такого роду в Північній Америці й наразі широко застосовується як у Канаді, так і в США. Також у Канаді організовано систему притулків (residential shelters), яких налічувалося близько 557 станом на 2020–2021 роки. Вони надають допомогу потерпілим від домашнього насильства та різного роду послуги. Наприклад: курси психологічної реабілітації, освітні послуги, юридичні послуги, 24-годинну телефонну гарячу лінію та інші послуги [6, с. 45].

Підсумовуючи викладене, слід зазначити, що аналіз закордонного досвіду у сфері запобігання та протидії домашньому насильству свідчить про можливість запозичення досвіду деяких держав Україною з врахуванням її правової системи. Інструментами та способами, що можуть бути перспективними для України у цій сфері є: створення спеціалізованих судів, які займаються справами про домашнє насильство, що дозволить більш

ефективно вирішувати справи, які стосуються домашнього насильства та приймати своєчасні рішення (США); використання спеціальної портативної апаратури, за допомогою якої поліція зможе оперативно відстежити та зреагувати на інцидент (США, Канада); створення системи реагування органів публічної адміністрації на випадки домашнього насильства за прикладом «Блакитної картки» (Польща); можливість отримання потерпілою від домашнього насильства державної допомоги у випадку, якщо прибутки постраждалої від насильства невеликі, чи в неї загалом немає можливості себе забезпечити (Німеччина); можливість звернення особи в поліцію, щоб з'ясувати, чи має партнер «насильницьке минуле» (Велика Британія).

Список використаних джерел

1. Krizsan Andrea, Eniko Pap. Implementing a comprehensive and coordinated approach. An assessment of Poland's response to prevent and combat gender-based violence. URL: <https://rm.coe.int/168064ecd8>

2. Митник У. М. Кримінально-правова протидія домашньому насильству в окремих країнах Європейського Союзу. *Наукові записки НаУКМА*. Юридичні науки, 2019. Т. 3. С. 83–87. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NaUKMAun_2019_3_13.

3. А.О. Галай, В.О. Галай, Л.О. Головка, В.В. Муранова та ін. ; за заг. ред. А.О. Галай. Міжнародний досвід попередження та протидії домашньому насильству : монографія. Київ : КНТ, 2014. 160 с.

4. Горбова Г., Галуцько В. Адміністративно-правове регулювання протидії насильству в сім'ї. Київ : Інститут публічного права, 2016. 226 с.

5. Бакаїм М. В. Досвід зарубіжних країн у подоланні насильства в сім'ї. *Європейські перспективи*. 2021. № 1. С. 60–68. URL: https://ep.unesco-socio.in.ua/wp-content/uploads/2021/03/60-_Bakaim.pdf

